

YENİ YÜZYILIN İSMAİL GASPIRALI'SI PROF. DR. TURAN YAZGAN

Muhsin KADIOĞLU*

Bir milleti “millet” yapan, o milletin kültürünü çağlar ötesine taşımasına yardımcı olan, milletin özgürce ve insanca yaşaması için kafa yoran, o milletin yetiştirdiği aydınlardır.

Türk milleti, “Tanrı tarafından Dünya’yı yönetmekle görevlendirildiğine inanan” bir millettir. Böylesine kutsal bir inanca sahip milletin, evrensel düşünen ilim adamları yetiştirmesi gerekirken, özellikle son yıllarda “milli aydın” yetiştirme konusunda çok ciddi sıkıntı yaşanmaktadır.

Bir toplum ilimde, kültürde, sanatta ve diğer sahalarda diğer milletlere göre ileri gitmişse; çağını aşan ilim, fikir ve sanat adamları yetiştirmeleri mümkün olabiliyor. Aksi halde, o toplumun, kendi sınırlarını aşan düşünce ve eylem adamları yetiştirmeleri pek mümkün olmuyor.

Türk milleti, son yüzyılda, çağını aşan düşünce adamları yetiştirmekte zorlanmasına rağmen, Prof. Dr. Turan Yazgan, milletine küçük imkanlarla büyük işler başarabileceğinin örneklerini vermiştir. Düşünce hayatımızdaki kısırlık perdesini yırtılmasında, toplumumuza “düşün ve yap” idealinin aşılmasında Yazgan’ın son derece önemli bir yeri vardır.

Prof. Dr. Turan Yazgan’ı anlayabilmek için eylemlerini incelemek, yazılarını dikkatle okumak, konuşmalarındaki satır aralarına kulak kabartmak gerekiyor.

1.Giriş

Milletlerin hayatında en önemli değişim ve dönüşümlerin kapılarını açanlar, o milletin değerler sistemini son derece iyi bilen düşünce adamlarıdır.

Her millet, binlerce ilim adamı yetiştirebilir. Hatta, bu bilim adamları, dünyanın en önde gelen teknoloji merkezlerinde görev alabilirler. Hatta, karar

* Dr., İ.T.Ü., Denizcilik Fakültesi, Deniz Ulaştırma ve İşletme Mühendisliği Bölümü

verici durumda da olabilirler. Ancak, ilim adamları aynı zamanda düşünce adamı ve eylem adamı olamazlar.

Bunun nadir istisnaları vardır.

Türk milletinin yetiştirdiği sayısız ilim adamları, dünya bilim alemine katkılarından dolayı, hatırı sayılır derecede ün yapmışlardır. Ancak, bu bilim adamlarının kaçının adı, milletin “kalbinde ve gönlünde”dir?

Bir ilim adamından beklenen, milli kültür özelliklerini koruyup geliştirerek milli kültür değerlerini insanlığın ortak değeri haline yükseltmektir.

İlim adamı olmadığı halde Yunus Emre bunu başarmadı mı? Peki, Mevlana ve Hacı Bektaş-ı Veli gibi isimlerini saymakla bitiremeyeceğimiz düşünce adamları, milli kültürümüzde yer alan unsurları “insanlığın ortak mirası” haline getirdiler.

Bu onur, Türk milletinin..

İçteki ve dıştaki üniversitelerimizde binlerce bilim adamımız var. Bunlardan hangileri, bilim adamlığının yanında “eylem” ve “düşünce” adamı?

Prof. Dr. Turan Yazgan, bu istisnalardan biri..

Hem ilim adamı, hem düşünce adamı, hem de eylem adamı..

Tarihte parlak devirler yaşamasına rağmen, bu gün adını hatırlamadığımız milletler ailesinden olmamak için, Turan Yazgan’ı anlamak gerek..

Turan Yazgan, milli kimliği muhafaza ederek medeni milletler arasında “bir numarada” yer alabilme konusunda, Türkiye’de, son yüzyılda yapılan çalışmalarda özel bir yere sahiptir.

Turan Yazgan’ın görüşleri ve bu görüşleri hayata geçirmek için yaptığı çalışmalar, herkes için yol gösterici mahiyettedir. Şimdi bu görüşleri son derece kısa olarak, başlıklar halinde incelemek istiyorum.

2.Görüşleri

a.Türk Tarihi Araştırmaları

Türkler, uzunca yıllardan beri tarihlerine ait en eski kayıtları, başka millete mensup araştırmacılardan öğreniyor. İlmi araştırmalarda “önyargı”nın olmaması gerektiğine dair temel kurallara rağmen, tarihimize ilişkin

değerlendirmede bulunanlar, maalesef önyargılarını aşamıyorlar. Bu önyargılar nedeniyle, zaman zaman “tarihimize düşman” nesillerle karşı karşıya kalıyoruz.

Türkiye’de Türk’leri Türklerden öğrenmek yerine başkalarından öğrenme hastalığına karşı da Turan Yazgan’ın çok ciddi bir tavır koyduğunu görmekteyiz. Bu hastalığın tedavisi için çıkarttığı Türk Dünyası Tarih Dergisi’ni 15 Ocak 1987’den bu yana kesintisiz olarak yayınlanmaktadır.

Yazgan, Türk Dünyası Tarih Dergisi’nin “çıkarken” başlıklı yazısında derginin ideolojilerin emrinde olmayacağına, “daima gerçeğin emrinde” olacağına işaretlerle “gerçekleri yazmaktan korkmayacağını” belirterek, şöyle diyor:

“Türk Dünyası Tarih Dergisi, Türk dünyasını tanımak, tanıtmak, bu sahada çalışanları teşvik etmek, kendimizi yabancılar yerine kendimiz tarafından yapılacak araştırmalarla öğrenmek ve buna yardımcı olmaktır.”(TDTD, 1987/1)

b.İktisadi Kaynakların Kullanımı

Turan Yazgan, Türk Milleti’ni “Türklerin idare etmesi”ni istemekte, kendi ayakları üstünde duran bir Türk coğrafyası özlemi duymaktadır. Çünkü, iktisadi bağımsızlığını elde edememiş milletlerin hür ve bağımsız olarak yaşaması mümkün değildir. Öte taraftan, emperyalist güçler, Türk Coğrafyası’ndaki iktisadi kaynaklara hakim olmak için, zaman zaman Türk Milleti’ni birbirine düşürmekten tutun da, silahlı güç kullanımı ve “içten fetih” gibi çok çeşitli yollar kullanmaktadırlar. Özellikle SSCB döneminde, Türk ülkelerinin yer altı ve yer üstü zenginlikleri Rusya’ya akıtılmıştır.

Yazgan, bu konuda şöyle demektedir:

“İstiyoruz ki, Türk coğrafyasının her yerindeki Türk topluluklarını Türkler idare etsin. Türk coğrafyasının bütün iktisadi kaynaklarını, Türkler, kendileri için kullansınlar...” (TDTD, 2002/1)

c.Türk Dili ve Türkiye Türkçesi’nin Alfabeti

Türk dünyasında çeşitli alfabeler kullanılmaktadır. Farklı alfabeler kullanılması, Türk Milleti’nin birbirini anlamasının önündeki en önemli engellerden biridir. Bunun yanında, Türkiye başta olmak üzere, eğitimin Türk dilinde yapılmaması için örtülü bir kampanya yürütülmektedir. Eğitimde “Türk dili” kullanılmadığı sürece, “ortak edebi dil” oluşturmak mümkün değildir.

Türk Milleti Türk’çe düşünür, Türkçe yazar, Türkçe konuşur. Bir millet, kendi “dilinde” konuşup yazamazsa, kendine ait mukaddes değerlerin koruyucusu ve savunucusu olamaz.

Turan Yazgan, yıllarca, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı bünyesinde gerçekleştirdiği faaliyetlerle, Kosova’dan Saha Eli’ne kadar uzanan geniş coğrafyadan getirdiği Türkleri, her türlü ihtiyaçlarını karşılayarak misafir etmiş ve onları belli bir program çerçevesinde “Türkiye Türkçesi” kurslarına tabi tutmuştur.

Turan Yazgan, Türk dünyasının birliğinin “dil” ve “alfabe” birliğinden geçtiği görüşünü şu sözlerle ifade etmektedir:

“Türk Kültürü, kökünden koparılmadan geliştirilsin. Türk dili, her yerde kayıtsız ve şartsız tek eğitim dili olarak şerefli yerini alsın ve Türkçe, bütün Türk dünyasının ortak edebi dili olarak gelişsin.

Türkiye Türkçesi’nin alfabeti, her dilin olduğu gibi, Türkçe’nin de tek alfabeti olarak, bütün Türkler arasında resmen kabul görsün. Çok gerekliyse, yeni harf değil bazı harflere (hı yerine h’nın altına nokta, ka yerine k’nın altına nokta...) işaretler koymaktan başka hiçbir değişikliğe yer verilmesin.

Çocuklarımız tarih şuuruna sahip olsun ve devlet, bayrak, vatan, dil, din gibi mukaddes değerlerimizin şaşmaz ve yılmaz bekçisi olsun.” (TDTD, 2002/1)

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı aracılığı ile, başta Gagauzeli ve Kırım olmak üzere, pek çok ülke ve bölgeye binlerce Türk Alfabeti’nin gönderilmesi, Türk Dünyasının çeşitli bölgelerinden getirilen öğretmenlerin her türlü ihtiyaçları ücretsiz karşılanmak suretiyle Türkiye Türkçesi öğretilmesi, Turan Yazgan için “dilde fikirde, işte birlik”; “olmazsa olmaz”ları arasındadır. Bu çerçevede yayınlanan “Türk Dünyası Konuşma Klavuzu” Türk şiveleriyle İngilizce ve Türkçe konuşma imkanı sağlıyordu. Bu kitap, Türk Dünyası’na iş yapmak üzere giden iş adamlarımız için temel başvuru kaynağı haline gelmiştir. “Türk Dünyası Konuşma Klavuzu”, Elçibey’in cumhurbaşkanı olduğu dönemde, okullarda ders kitabı olarak da okutulmuştur.

d.Türk Birliği ve İslam Birliği

Turan Yazgan, katıksız bir Türk Birliği savunucusudur. Ancak, İslam birliği idealinin de karşısında değildir. Turan Yazgan Türk Birliği ile İslam Birliği’nin farklı düşünülmemeyeceğini “siyasi parçalanmanın yarattığı suni hudutların sıkıntılarını hep birlikte çekiyoruz. Bu suni hudutları çizen batı,

bundan azami ölçüde istifade etmeye devam ediyor. İslam dünyasının acıklı hali yalnız Türk Dünyasının birliğini değil, bütün İslam dünyasının birliğini düşündürmelidir” (TDTD, 1996/1) şeklinde ortaya koymuştur.

e.Yarın Düşüncesi

Turan Yazgan, Türk milletine duyduğu sevgide sadece “dün”ün görkemli geçmişiyle avunan bir fikir adamı değildir. “Yarın”lara bakmak, yarınlara hazırlanmak gerektiğini sıklıkla işaret eder. Ancak, yarınlara hazırlanırken “bugün”ü iyi kavramamız gerektiğine vurgu yapar.

f.Türk’ü Türklere ve Dünyaya Tanıtmak

Sovyetler Birliği’nin dağılmasından sonra, Türkiye’de aydın geçinen çevreler çok ciddi bir şok yaşamışlardır. Bağımsız Türk Devletleri’nin bir bir ortaya çıkmasıyla pek çok televizyon ekibi bu ülkelere akın etmişlerdi. Bu televizyon ekiplerindekilerin bazıları, Türkistan Türk Cumhuriyetleri’ndeki halkın Türkçe konuştuğunu duyduklarında “Türkçe’yi nerede öğrendiniz?” gibi garip ama, garip olduğu kadar da üzücü ve düşündürücü bir tavır ortaya koymuşlardı. Turan Yazgan, bu devreyi değerlendirirken, “Türk’ü Türk’e tanıtmamanın gerekliliği, Türk’ü Avrupalıya tanıtmamanın gerekliliğinden daha önceliklidir” (TDTD, 1995/1) demiştir.

Turan Yazgan, Atatürk’ün emirlerini daima zihninde canlı tutan bir Türk aydınıdır:

“Bu gün Sovyetler Birliği dostumuzdur, komşumuzdur, müttefikimizdir. Bu dostluğa ihtiyacımız vardır. Fakat, yarın ne olacağını bu günden kimse kestiremez. Tıpkı Osmanlı gibi, tıpkı Avusturya-Macaristan gibi parçalanabilir, ufalanabilir. İşte o zaman, Türkiye, ne yapacağını bilmelidir. Bizim bu dostumuzun idaresinde dili bir, inancı bir, özü bir kardeşlerimiz vardır. Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız. Hazır olmak, yalnız susup o günü beklemek değildir! Hazırlanmak lazımdır.

Milletler buna nasıl hazırlanır?

Manevi köprülerini sağlam tutarak..

Dil bir köprüdür.. İnanç bir köprüdür.. Tarih bir köprüdür..

Köklerimize inmeli ve olayların böldüğü tarihimizin içinde bütünleşmeliyiz. Onların (Dış Türklerin) bize yaklaşmasını bekleyemeyiz. Bizim onlara yaklaşmamız gerekli...”

Turan Yazgan, bu emirler doğrultusunda, yeni kurulan Türk devletlerini ve bu devletlerin yöneticilerinin faaliyetlerini Türk milletine tanıtmak için çok ciddi bir çaba içine girmiştir. Çünkü, “bize göre, Türkiye’nin Cumhurbaşkanı da, Başkurdistan’ın Cumhurbaşkanı da Türk milletinin cumhurbaşkanlarıdır. Çuvaşistan’da Çubuksarı’da seçilmiş milletvekili ile, Türkiye’de Burdur’dan seçilmiş milletvekili, aynı milletin milletvekilleridir. Bayraklar, vatanlar, devletler hatta siyasi rejimler farklı olabilir ama millet tektir. Bizim düsturumuz, milletin sınırları yoktur, devletin sınırları vardır. Tanımayı, kucaklaşmayı, aynı alfabe ile konuşup yazıncaya, fikirde, işte azami birliği sağlayıncaya kadar genişletmeye, derinleştirmeye mecburuz.” (TDTD, 1995/1)

Türklerin Türklere anlatılması kadar, Türklerin dünyaya tanıtılması, hatta doğru tanıtılması konusunda da, Yazgan’ın çok önemli bir yeri vardır. Türklerin, dünyaya, doğru tanıtılması için, 1992’de New York’ta gerçekleştirilen “Türk Dünyası Kongresi” önemli kilometre taşlarından biridir. Bu kongre, 50’den fazla tebliğin verildiği, akademik tartışma ortamının yaratıldığı, Türk Dünyası’ndan gelen aydınların “Meclis”i görevi yapmıştı.

Yine Turan Yazgan’ın önderliğinde, Türk Dünyası ile çeşitli ülke ve bölgelerine zaman zaman geziler düzenlenmiş, Türk Milleti’nin birbirini yerinde tanışması, kaynaşması için çaba sarfedilmiştir.

g.Arkeolojik Araştırmalar

Turan Yazgan, Türk Milleti’nin her ferdine aynı derecede sevgi hisleriyle dolu olan bir ilim adamımızdır. Zaman içinde farklıymış gibi ortaya çıkan ancak, Türk milletiyle aynı kökten gelen çeşitli topluluklarla ilgili olarak gerçekleştirilen ilmi çalışmaların sonuçları, Yazgan’da çok derin heyecanlar uyandırmıştır. Bu çerçevede gerek Macarlar, gerekse Meluncanlar’la ilgili her ilmi sonuç, Turan Yazgan yönetiminde çıkartılan ilmi dergilerde Türk milletine abartısız, ilmi prensiplere bağlı kalarak aktarılmıştır.

h.Kardeş Topluluklar

Turan Yazgan, başkanı olduğu Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı ile sadece Türk Milleti için değil, tarihin çeşitli devrelerinde milletimizle birlikte olmuş, çeşitli etnik gruplara dönük çalışmalar da yapmıştır.

Mesela, Çeçenistan’a dönük Rus saldırılarının gerçekleştiği 1995 yılında, Çeçenistan’la ilgili olarak “Letonya, Litvanya, Polonya, Ukrayna, Romanya, Tataristan, Kazakistan, Azerbaycan, ABD ve Türkiye’den bilim adamlarının katılımıyla milletlerarası bir konferans düzenlemiş” (TDTD, 1995/1) ve

Çeçenlerin seslerinin dünya kamuoyuna duyurulması için önemli bir misyon ifa etmiştir.

i.Türk Sürgünleri ve Türk Katliamları

Turan Yazgan, sadece Türkistan Türk Cumhuriyetleri'ndeki, Rusya ve Çin esaretindeki Türklerle ilgili değildir. O'nun kalbi, Türk milleti için çarpmaktadır. 1989 yılının Temmuz ayında Türk Dünyası tarih Dergisi için seçilen kapak, bunun en açık örneğidir. Bulgaristan'da yaşayan Türklerin Jivkov yönetimi tarafından sürgün edilmesi sonrasında Turan Yazgan şunları yazmıştır:

“... Bulgaristan'dan gelen iki tren var. Biri 1877'de, biri de 1989'da Bulgar zulmüne uğramış Türkleri getiriyor. Tarihte Türklere reva görülmüş bu zulüm, barbarlı, vahşet, insanlığın yüz kızartıcı bütün acıları tekrar ediliyor. Cebren ve hile ile, 1980'de neşrettiğimiz gibi, sözde belgeler imzalatılarak, Türk'ü sığamayacağı bir kalıba ve ruha sokma zulmüne direnişin yüz karası sonuçları.. Buna yüz karası değil, BULGAR KARASI demek lazım...”

Bunun yanında Türk Dünyası Tarih Dergisi'nde Stalin'in ana vatanlarından zorla sürgüne gönderdiği Türkler ve özellikle SSCB döneminde Rusya'da Türklere uygulanan katliamlarla ilgili olarak, pek çok haber, araştırma ve belge niteliğinde resim neşredilmiştir.

j.Türk Bağımsızlık Hareketleri

Prof. Dr. Turan Yazgan, Türk milletinin kendi yönetiminde yaşamasından yanadır. Bu nedenle, Türk Dünyası'nın her köşesinde özgürlük mücadelesi veren aydınlarla çeşitli seviyelerde temaslar kurmuş, bu aydınları elindeki tüm imkanlarla desteklemiştir.

Yazgan, özgürlüğe giden yolun son derece uzun ve zor olduğunun bilinciyle, geçmişten ders alınmasını istemektedir. Yazgan, Türk istiklal ve bağımsızlık hareketlerinin içinde bulunanlara, “1905'lerde Kazak aydınlarının bir araya gelerek kurdukları Alaş Orda Partisi ve Hareketi, Türk istiklal mücadeleleri içinde çok önemli bir yer işgal eder. Bu hareketler incelenmeden, bu günkü bağımsızlık ve bunun üzerinde yürütülen tartışmalar, köksüz kalır”(TDTD 1997/2) uyarısını yapmaktadır.

Esaret altındaki Türklerin özgürlüklerine kavuşmalarının altyapılarını hazırlamak amacıyla Türk Halkları Asamblesi kurulmuştur. Turan Yazgan başkanlığındaki bu asambleye Meluncalar da dahil edilmiş, Kızıldere'li “müşahit üye” sıfatıyla katılmışlardır. Asamble'nin organizasyon şeması, sanki Türk Birliği'nin federasyon yapısının örneği gibidir. Çünkü, bu asamblede her

yıl başkanlık başka bir Türk topluluğuna verilmiş, başkanlıkta Türk topluluklarının nüfusları göz önüne alınmadığı gibi, dini inançları da birincil faktör olarak değerlendirilmemiştir. Türk Halkları Asamblesine katılan kuruluşlar ve temsilciler “Türklük, Demokrasi ve İnsan Hakları, Serbest Piyasa Ekonomisine bağlı, Türk ve Türkçü” idiler. (TDTD 1997/10)

k.Türk Musikisi

Musiki, bir milletin can damarlarından biridir. Turan Yazgan, Türk birliği için, musikiden de faydalanılabileceğinin örneklerini vermiştir. Türkiye Türkleri, Türk Coğrafyasının her köşesinden şarkıları, türküleri Turan Yazgan'ın kurulmasına ön ayak olduğu “Türk Dünyası'ndan Sesler” korusu sayesinde dinleme zevkini tatmıştır.

“Türk Dünyası'ndan Sesler” korusu ile, Türk halkları ve kardeş topluluklar arasında musiki köprüsü kurmuş, sanatkarları himaye ve teşvik etmiştir. Bu topluluğun çalışmaları daha sonra kaset haline getirilmiş ve insanlığın takdirine sunulmuştur. Türk insanı da, bu kasetleri dinlerken Kerkük, Kırım, Kıbrıs, Yunanistan ve Bulgaristan dahil, Çin Seddi'nden Viyana'ya kadar bütün Türk illerinde dolaşma imkanı yakalamıştır.

l.Çocuklar ve Gençlik

Turan Yazgan'ın faaliyetlerinin en önemlilerinden biri, “Türk Dünyası Çocuk Şöleni”dir. Geleneksel hale gelen “Türk Dünyası Çocuk Şöleni”nin 2004 yılında onuncusu gerçekleştirilmiştir.

TRT tarafından yapılmakta olan Çocuk Bayramı'na Türk Cumhuriyetleri dışında kalan Türk topluluklarından çocukların davet edilmemesi, Atatürk'ün Türk çocuklarına armağan ettiği bu bayramdan bazı Türk çocuklarının mahrum kalıyor olması, Türk Dünyası Çocuk Şöleni'nin başlamasındaki en önemli sebep olmuştur. Türk coğrafyasının her noktasından gelen bu çocuklar, kendi ülke, bölge ve yörelerinden seçkin folklor örnekleri sunarlar, geçit törenine katılırlar. Bu şölen sayesinde, Türk çocukları, kardeşleriyle tanışma ve kaynaşma imkanı bulurlar.

m.Anadolu'daki Halklar

Yazgan, Türk Kimliğinin gerçek unsurlarıyla tartışılması için tartışma platformları yaratmaya özen göstermiştir. “Türk kimliğinin gerçek unsurları Orhun Yazıtları'nda, Ahlat mezar taşlarında, Türk dilinin kelimelerinde, Türk tarihinin haşmetindedir.” Anadolu'da ve diğer coğrafyasında Türklüğü neredeyse yok sayan ve kimliğini kaybetmiş bir soy olarak göstermeye

çalışanlara karşı ilmi şamar vurulması en büyük gayretlerinden biridir. Bu manada yapılan araştırmaları gündeme taşımış, tartışmaya açmıştır.

Turan Yazgan, Türk topraklarında tarih öncesi milletlerin diriltilmesi çabalarına karşı son derece dikkatli ve duyarlıdır. Bu çabalara ilmi cevaplar verilmesinden yana olan Yazgan, “Türk kültürüyle bütünleşmiş, Türk tarihinin eski çağlarında Anadolu’da yaşamış Türk kavimlerinden veya onlarla akraba olan veya onlarla karışarak günümüze gelmiş olan halkların etnik sosyoloji ilminin esasları çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir” demektedir.

n.Türk Dünyası’nda Türkçe Eğitim

Turan Yazgan, Türk Dünyasında Türkiye Türkçesiyle eğitim verilmesi için yoğun bir çaba göstermiştir, göstermeye de devam etmektedir. Onun bu idealinin gerçekleşmesindeki en önemli ayak, “dışını tırnağına takarak, gerçek manada alperen olarak çalışan öğretmenler”dir.(TDTD, 1997/7) Türk Dünyası’nın eğitim bakımından çok önemli bir ihtiyacı, Türkiye Türkçesinin öğrenilmesidir. Ancak, ne yazık ki, Türkiye’nin Türkiye Türkçesini öğretmek üzere Türk Dünyasına göndereceği yeteri kadar Türk dili uzman öğreticileri yoktur. Türk’e Türkçe öğretmenin geliştirilmiş metoduna sahip binlerce elemana ihtiyacımız vardır. Bunun için Türkiye üniversitelerine en az 5000 kişilik kadronun verilmesi ve derhal metod geliştirme çalışmalarının başlatılması icap eder.(TDTD, 97/1)

o.Eski Türk Tarihi Araştırmaları

Türk tarihinin Türk bilim adamlarınca ilmi prensiplere bağlı kalınarak araştırılması Turan Yazgan’ın rüyalarından biridir. O, bu hususta şöyle demektedir:

“Türk tarihinin henüz su yüzüne çıkarılmamış pek çok konusunu inceleyecek elemanlara ihtiyacımız vardır. Özellikle Asya’da, yeni kazıları yürütecek, Orhun Alfabetini rahat okuyabilecek, Rusça ve Çince’ye hakim olarak bu ülkelerin arşivlerinde rahatlıkla çalışabilecek pek çok tarihçiyi muhakkak yetiştirmek zorundayız. Özel sektörde ticari bir yönü olmadığı için, devletin istihdam politikası içinde herhangi bir teşvik görmeden, bunların kendiliğinden yetişeceğini ümit etmek, çok büyük bir hatadır.” (TDTD, 97/4)

p.Türk-İslam Adetlerinin Devamının Sağlanması

Türk-İslam adetlerinin devamının sağlanması amacıyla, başta Tataristan olmak üzere, Sovyet Rusya’nın silmeye çalıştığı İslami değerlerin

yeniden kazanılması ve canlandırılması için “toplu sünnet törenleri” düzenlenmiştir. (TDTD, 97/9)

r.Türk Dünyası Kadınlar Kurultayı

Turan Yazgan, Türk Dünyası’nda kadın hakları konusunda, elde edilen hakların muhafazası, yenilerinin kazanılması ve geliştirilmesi konusunda da çaba göstermiştir. Yazgan, 1999 yılında 37 Türk Devlet ve Topluluğunu temsilen bir araya getirdiği delegelerle gerçekleştirdiği ilk kurultaydan sonra, belli periyotla bu kurultayları tekrarlamaktadır. Bu kurultayda alınan kararlar, başta Birleşmiş Milletler olmak üzere, ilgili her milletlerarası ve milli kuruluşlara iletilmektedir.

s.Gençlik Kurultayı

Belli aralıklarla gerçekleştirilen “Gençlik Kurultayı” da, Yazgan’ın Türk gençlerinin birbirlerini daha yakından tanınması ve kaynaşması için son derece önemli gördüğü faaliyetlerden biridir. Yazgan, Gençlik Kurultayı’nda gençlerin sadece birbirleriyle tanışıp kaynaşmalarını değil, kurultayın gerçekleştirildiği Türk ülkesinin tarihi ve doğal güzelliklerini de tanınmasını istemektedir. Çünkü, Türk gençleri, sahip olduğu kültür varlıklarını yakından tanıdıklarında ortak kültür köklerini daha canlı hissedeceklerdir.

ş.Sosyal Güvenlik ve İşçi İşveren Kutuyay Seminerleri

Sosyal güvenlik, hiç şüphesiz ki, çalışan ve çalışmayan tüm nüfusun önemli bir sorunudur. Turan Yazgan başta Türkiye olmak üzere, Türk devlet ve topluluklarında sosyal güvenlikte çağdaş normların yakalanması için hemen her yıl seminerler tertiplemektedir. Bu seminerlerde, işçi ve işveren ilişkileri konusunda da yeni yaklaşımlar tartışılmaktadır.

t.Türk Halkları Asamblesi

Atalarından kalan öz topraklarında diliyle, diniyle, örf ve adetleriyle, kısaca kendi kültürüyle ‘Türk olarak’ yaşamak isteyen sınır tanımayan Türk aydınlarının bir araya geldiği “Türk Halkları Asamblesi” de Turan Yazgan’ın önderliğinde kurulmuştur. Bu asamble kararına göre, aydınlar “Türk topraklarının her yerinde hür ve müstakil yaşamak, kendi kendini idare etmek, kendi kaynaklarını kendisi için kullanmak, haklarını mukaddes ve insan hakları evrensel beyannamesinde tescil edilmiş bir hak olarak mutlaka, ne pahasına olursa olsun, elde etmek, elde ettiği yerlerde devam ettirmek” azim ve kararlılığında olan bir kuruluştur. Bu kuruluşun, Türk devlet ve topluluklarında

siyasi bağımsızlık kadar iktisadi bağımsızlık konusunda da kamuoyunu bilinçlendirmesi ve bilgilendirmesi son derece önemlidir.

3.Uygulamaları

1.Kitabevleri ve Yayınlar

Turan Yazgan, Türk Milli Kültürü'ne abide eserler kazandıran bir şahsiyettir. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı yayınları ile, devlet imkanlarıyla basılmayan bir çok eseri, ilim ve kültür hayatımıza hediye etmiştir.

Önce Kazan'da, Bakü'de ve daha sonra Türk Dünyası'nın diğer bazı şehirlerinde açılan kitap mağazaları, kendi ilmi gündemimizi tayin ve tespit bakımından son derece önemli bir faaliyettir. Daha sonraki yıllarda bu faaliyetler, Türk Ülkeleri'nde genişleyerek sürerken, Türkiye'de de Türk Ülkeleri'nin önde gelen ilim ve fikir eserlerinin bulunduğu bir kitabevi faaliyete sokmuştur.

m.Diğer faaliyetler

Türk Ülkelerinden futbol takımlarının getirilerek Türkiye'nin önde gelen kulüpleriyle müsabaka yapmasının sağlanması, Türk ülkelerinden gelen Türk sanatçıların Türkiye'de tanınması, siyaset adamlarının devlet erkanı ile tanıştırılarak medeni ilişkilerin güçlenmesinin sağlanması hatta, Türkiye'yi ziyaretlerinde harçlıları biten Türklere "cep harçlığı" verilmesine kadar hemen her alanda Turan Yazgan'ın imzasını görmekteyiz.

Turan Yazgan, imkanları ölçüsünde ilim ve fikir adamlarımızı da himaye etmiştir. Doğu Türkistan davasının yılmaz mücahidi rahmetli İsa Yusuf Alptekin'e, hayattayken Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nın gayretleriyle imkanları ölçüsünde "maaş" (TDTD, 1995/1) verilmesini sağlaması, Yazgan'ın kadirşinaslığının açık bir örneğidir.

Adbilim araştırmalarına verdiği destekle, Türklerin Türkçe ad kullanmaları için milli şuur oluşmasına katkıda bulunmuştur.

Türk Dünyası'ndaki liseler, Türk Dili bölümleri, fakülteler, Türk Dünyası Kültür Merkezleri, "dilde, fikirde, işte birlik" ideali için çalışacaklardır.(TDTD, 97/12)

4.Sonuç

Türk dilinde "kelimelere sığmaz" diye bir deyim vardır. Prof. Dr. Turan Yazgan'ın yaptıkları hakikaten kelimelere sığmayacak kadar fazla, yaptıklarının tesirleri de ölçülemeyecek kadar büyüktür.

Turan Yazgan, ikibinli yıllarda, Türk Birliği ülküsünü savunanların "laf" yerine "iş" yapmak için örnek alacakları canlı bir örnektir. Çünkü, Turan Yazgan ekonomiden siyasete, sanattan kültüre kadar tüm alanlarda Türk Birliği için yapılması gerekenlere ilişkin örnek adımlar atmıştır.

Türk Birliği ülküsünü savunanlar artık, "ne yapmalıyız?" veya "ne şekilde yapmalıyız?" gibi sorularla vakit harcamamalıdır. Çünkü, "neyin, ne şekilde" yapılacağı Turan Yazgan'ın faaliyetlerinde açık ve seçik ortadadır.

Bu günün nesli, Turan Yazgan'la bire bir konuşmak, tartışmak şansına sahiptir. Türk Birliği ülküsü için çalışanların, Yazgan'ın faaliyetlerine omuz vermesi bir Türklük görevidir. Türk insanı, son yüzyılda, değerlerini kaybettikten sonra keşfetmek gibi bir hastalığa yakalanmıştır. Prof. Dr. Turan Yazgan'ı kaybetmeden değerini kavramak, her vatansever aydının sorumluluğudur.

Kaynaklar

- Türk Dünyası Tarih Dergisi, Cilt 1, 1987.
- Türk Dünyası Tarih Dergisi, Cilt 4, 1990.
- Türk Dünyası Tarih Dergisi, Cilt 9, 1995.
- Türk Dünyası Tarih Dergisi, Cilt 10, 1996.
- Türk Dünyası Tarih Dergisi, Cilt 11, 1997.
- Türk Dünyası Tarih Dergisi, Cilt 14, 2000.
- Türk Dünyası Tarih Dergisi, Cilt 16, 2002.